Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

– Wydział Instrumentalny –

Maciej Szymon Zakrzewski

„Tradycja i nowoczesność w twórczości organowej Naji Hakima. Problemy wykonawcze wybranych utworów”

Promotor: dr hab. Hanna Dys

Naji Hakim, kompozytor pochodzenia libańskiego w swej twórczości łączy zdobycze francuskiego symfonizmu organowego z bogactwem skal i rytmów arabskich, za pomocą których kreuje on swój nowoczesny, niepowtarzalny język muzyczny. W ramach założeń postmodernistycznych Hakim łączy różne źródła inspiracji zestawiając je często w zaskakujący, innowacyjny sposób. Muzyka organowa tego kompozytora powstaje na kanwie tradycji szkoły francuskiej. Hakim stosuje charakterystyczne rozwiązania rejestracyjne, kolorystyczne, zaczerpnięte ze spuścizny kompozytorów działających w Paryżu od drugiej połowy XIX wieku. Odwołuje się tym samym do instrumentów Aristide Cavaillé – Colla, a zwłaszcza do organów z bazyliki Sacré-Coeur oraz kościoła St. Trinité w których pełnił on funkcję organisty liturgicznego. Pierwiastek nowoczesności przejawia się w jego dziełach w stosowaniu skal arabskich, brzmień imitujących ćwierćtonowość oraz charakterystycznych układów rytmicznych (tzw. aksak), które nigdy wcześniej nie były tak silnie eksplorowane w muzyce organowej.

Celem dysertacji jest przedstawienie twórczości Naji Hakima w jak najszerszym świetle, ukazując go jako postmodernistę, spadkobiercę francuskiej szkoły organowej i kompozytorskiej oraz jako piewcę rodzimego folkloru. W pracy przedstawiono problemy wykonawcze wynikające przede wszystkim z nagromadzenia różnych źródeł inspiracji w ramach utworu. Ich rozszyfrowanie, przyporządkowanie oraz interpretacja zdają się być kluczowym założeniem w procesie przygotowań do wykonania utworów Hakima. Główny trzon pracy stanowi rozdział będący analizą formalną wybranych utworów kompozytora wraz z autorską interpretacją, wynikającą z odczytania odniesień programowych.

Praca składa się ze wstępu, ośmiu rodziałów, wniosków końcowych oraz trzech aneksów.

W **pierwszym rozdziale** przedstawiono ogólny zarys idei postmodernistycznych, które zdeterminowały twórczość Naji Hakima. W **drugim rozdziale** opisano pokrótce francuską szkołę organową, w którą wpisuje się sylwetka kompozytora. W **rozdziale trzecim** przedstawiono instrumentarium związane z muzyką Hakima.

Rozdział czwarty jest krótkim opisem biograficznym, w którym przedstawiono różne aspekty działalności artystycznej kompozytora.

W **rozdziale piątym** przedstawiono źródła inspiracji w twórczości Hakima wraz z wnikliwym opisem cech stylistycznych muzyki libańskiej, będącej najbardziej charakterystycznym składnikiem języka melodycznego i harmonicznego Hakima.

Rozdział szósty zawiera ogólny opis twórczości organowej Naji Hakima wraz z podziałem na obsady wykonawcze. Dokonano także wyznaczenia cech charakterystycznych utworów organowych Hakima.

Najobszerniejszą i najważniejszą częścią pracy są dwa ostatnie rozdziały stanowiące dokładny opis dzieła artystycznego. W **rozdziale siódmym** bardzo wnikliwej analizie poddana została problematyka budowy formalnej utworów oraz jej konotacje z licznymi źródłami inspiracji, będącymi fundamentem kształtującym ostateczny wyraz artystyczny dzieła. **Rozdział ósmy** poświęcony został problemom wykonawczym, gdzie obok zagadnienia techniki gry, poruszono kwestie związane z rejestracją, agogiką, artykulacją, dynamiką oraz kolorystyką w wybranych utworach organowych Naji Hakima.

Integralną częścią pracy są także trzy aneksy. Pierwszym z nich jest niepublikowany wywiad z Naji Hakimem, przeprowadzony przez autora w lipcu 2017 roku. Drugi aneks to spis utworów organowych Naji Hakima wraz ze wskazaniem źródeł inspiracji. W trzecim zamieszono słownik określeń agogicznych z podziałem na oznaczenia francuskie oraz włoskie.

Autor pracy wyraża nadzieję, iż dogłębna analiza dzieł organowych Naji Hakima, przedstawienie jego twórczości przez pryzmat założeń sztuki postmodernistycznej przyczynią się do popularyzacji jego kompozycji wśród polskich organistów.

Do pracy załączona jest płyta CD zawierająca nagranie następujących dzieł:

1. **Ouverture Libanaise**
2. **The Last Judgment**
3. **Noël nouvelet**
4. **Te Deum**
5. **Esquisses Grégoriennes:**
   - Nos autem
   - Ave maris stella
   - Pater noster
   - Ave verum
   - O filii et filiae

Stanisław Moniuszko Academy of Music in Gdańsk

– Instrumental Faculty –

Maciej Szymon Zakrzewski

„Tradition and modernity in organ output of Naji Hakim. Performance issues of selected works”

Promoter: dr hab. Hanna Dys

In his artistic output Naji Hakim, a composer of Libanese origin, combines the achievements of Parisian symphonism with the wealth of Arabic scales and rhythms utilising them to create his modern, unique musical language. Within postmodern assumptions Hakim combines varied sources of inspiration and arranges them in a surprising, innovative way. The composer's organ music is based on the tradition of French school. Hakim makes use of typical register and colour measures drawn from the legacy of composers active in Paris since mid-1800s. He therefore refers to the instruments of Aristide Cavaillé-Coll in particular to the organs of Sacré-Cœur Basilica and St. Trinité Church where he served as a liturgical organist. Element of modernity in his works is manifested by the use of Arabic scales, sounds imitating quarter tones and distinctive aksak rhythms never before used in organ music to such a degree.

The aim of the dissertation is to present Naji Hakim's artistic output in the widest range and to picture him as a postmodernist, an heir to French organ and compositional school and as a eulogist of his native folklore. The thesis presents performance issues resulting from accumulation of different sources of inspiration within one work. Their decoding, assignment and interpretation seem to be key assumption in preparation for the performance of Hakim's works. The core chapter of the thesis includes a formal analysis of composer's selected works together with the author's interpretation which results from decoding of program references.

The thesis consists of an introduction, eight chapters, conclusions and three appendixes.

Chapter one presents an outline of postmodernist ideas which determined the Naji

Hakim's artistic output. Chapter two briefly describes French organ school which the composer belongs to. Chapter three presents a musical instrumentarium connected with Hakim's music.

Chapter four is a brief biographical description including different aspects of the composer's artistic activity.

Chapter five presents sources of inspiration in Hakim's output together with searching details of Lebanese music style being the most distinctive feature of Hakim's melodic and harmonic language.

Chapter six includes a general description of Naji Hakim's organ output classified according to performing instruments. Distinctive features of Hakim's organ works have also been stated here.

The two last chapters make the most elaborate and the most important part of the thesis as they include an extensive description of the artistic work. Chapter seven presents a comprehensive analysis of works' form and its connotations with numerous sources of inspiration which are a foundation of final artistic expression of the works. Chapter eight is dedicated to performance issues and discusses problems of register, pacing, articulation, dynamics and colour in Naji Hakim's selected works.

Three appendixes make an integral part of the thesis. Appendix one is an unpublished interview with Naji Hakim conducted in July 2017. Appendix two is a list of Naji Hakim's organ works with sources of inspiration. Appendix three includes a glossary of pacing terms (agogic) in Italian and French.

The author of the thesis deeply hopes that a comprehensive analysis of Naji Hakim's artistic output in terms of postmodern art assumptions will make his works popular among Polish organ players.

The thesis is accompanied by a CD which contains recordings of the following works:

1. **Ouverture Libanaise**
2. **The Last Judgment**
3. **Noël nouvelet**
4. **Te Deum**

5. **Esquisses Grégoriennes:**
   - **Nos autem**
   - **Ave maris stella**
   - **Pater noster**
   - **Ave verum**
   - **O filii et filiae**